

Kvalitetsredovisning kommunal förskola Östermalms stadsdelsnämnd 2018

Östermalms stadsdelsförvaltning
Förskole- och parklekavdelningen

Karlavägen 104, plan 6
Box 24156
10451 Stockholm
Telefon 08-508 10 016
Växel 08-508 10 000
Fax 08-508 10 099
eija.pohjanen@stockholm.se
stockholm.se

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys	3
Framgångsfaktorer	4
Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå för kommande budgetår	4
<i>Utvecklingsområden.....</i>	<i>4</i>
<i>Stadsdelsgemensamma insatser.....</i>	<i>6</i>
Förslag till kommunfullmäktige för kommande budgetår	7
Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår .	7
Kvalitetsarbets genomförande	7
Utvecklingsområden för innevarande budgetår	9
Nämndmål med pedagogisk inriktning för innevarande år	12
Övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser för innevarande budgetår för att öka måluppfyllelsen	16
Strukturella förutsättningar	19
Självvärdering.....	22
Förskoleundersökning	24
Övriga underlag.....	26

Sammanfattande analys

Kvalitetsredovisningen för Östermalms kommunala förskolor baseras på en analys av enheternas kvalitetsredovisningar samt kvalitets- och resultatdialoger. De bedömningsunderlag som enheterna främst utgår från är personalens självvärdering¹, uppföljning och utvärdering av de pedagogiska enhetsmålen från verksamhetsplanen, pedagogisk dokumentation samt förskoleundersökning². Utöver detta ger utredningar om kränkande behandling i verksamheterna samt vårdnadshavares synpunkter och klagomål viktig information om verksamhetens utförande. Den samlade bedömningen av verksamhetens måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen baseras i huvudsak på resultat från förskoleundersökningen och självvärderingen, men även på ovannämnda uppföljningar.

Resultatet pekar på att det pågår ett aktivt arbete med de målstyrda processerna enligt läroplanen på förskolorna. Dock finns det variation när det gäller kvalitet i verksamheten. Resultatet från den kommunala utvärderingen visar att det behöver tydliggöras i det systematiska kvalitetsarbetet hur dokumentationen från utvärdering på förskolenivå når enhetsnivå, för att ge en mer samlad bild av förskolans måluppfyllelse gentemot läroplanen (målstyrning). Trots att det på övergripande nivå finns tydliga strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet har inte dessa strukturer förankrats i varje arbetslag. Det kommande implementeringsarbetet utifrån den reviderade läroplanen för förskolan³ kommer att skapa möjligheter för förtydligande av förskolans arbete med undervisning⁴ och de målstyrda processerna och därigenom större likvärdighet i den förskollärrarledda undervisningen för alla barn.

De vanligaste kriterierna som utgör hindren för att uppnå en högre bedömning i WKI på nivå 4 och 5 är tillgång till digitala verktyg, pedagogisk dokumentation och det systematiska kvalitetsarbetet samt temainriktat arbetssätt. Alla dessa områden har identifierats som fortsatta utvecklingsområden inför det kommande året. De tre övergripande utvecklingsområdena att utveckla det kommande året är pedagogisk plattform, digitalisering och barnrättsperspektivet. En fortsatt utmaning är att skapa större likvärdighet i undervisningen, hur förskolan kan arbeta för ökad måluppfyllelse utifrån

---

¹ Självvärdering utifrån läroplansuppdraget = webbaserad kvalitetsindikator för förskolan - WKI

² En årlig kvalitetsmätning i Stockholms stads förskolor. Vårdnadshavare till alla barn i förskolan ombeds att fylla i en enkät och på så sätt bedöma kvaliteten i verksamheten.

³ Reviderad läroplan för förskolan Lpfö 18 träder i kraft den 1 juli 2019

⁴ Enligt Lpfö 18 innebär undervisning att stimulera och utmana barnen med läroplanens mål som utgångspunkt och riktning, och syftar till utveckling och lärande hos barnen.

läroplansuppdraget så att det ger effekt för varje barns utveckling, lärande och förändrade kunnande. Den största utmaningen när det gäller likvärdighet i undervisningen är förankringen av de övergripande strukturerna och satsningarna för systematiskt kvalitetsarbete i alla arbetslag så att dessa ger positiva effekter för varje barns utveckling och lärande.

Framgångsfaktorer

Förskole- och parklekavdelningens strukturerade arbete med resultat- och kvalitetsdialoger utgör ett stöd för enheternas systematiska kvalitetsarbete. Effekt av det här arbetssättet är en lärande organisation där utvärdering, reflektion och strävan mot gemensam kunskap ingår som självklara delar. Ett lärande exempel på ett framgångsrikt arbetssätt är opponering⁵ i samband med kvalitetsdialogen kring enheternas kvalitetsredovisningar. Opponering genomförs i syfte att uppnå en mer likvärdig återkoppling som sedan i större utsträckning kan användas som ett verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet inom enheterna.

De olika nätverken främjar det kollegiala lärandet och har fokus på likvärdighet i måluppfyllelsen. Flera enheter har exempelvis arbetat med ateljékunskap i nätverk för förskollärare och barnskötare vilket gett effekt i form av högre resultat i förskole-undersökningen och i WKI. Enheterna beskriver att ett aktivt arbete för att nå likvärdighet i undervisning pågår, samtidigt som kvaliteten skiftar mellan enheterna och även mellan olika förskolor inom enheterna. Trots att det på övergripande nivå finns tydliga strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet har inte dessa strukturer förankrats i varje arbetslag. Det krävs ett fortsatt långsiktigt och medvetet arbete på alla nivåer i organisationen för att komma vidare i arbetet med att få fram en samlad bild av måluppfyllelsen utifrån läroplansuppdraget.

Utvecklingsområden och gemensamma insatser på stadsdelsnämnds nivå för kommande budgetår

Utvecklingsområden

Den nya reviderade läroplanen för förskolan kräver en implementeringsprocess på olika nivåer. Bland annat finns ett behov av kompetenshöjande insatser i syfte att öka kunskaperna om läroplanens formuleringar och mål. För att öka kunskaperna om förskollärares och arbetslagets roll och ansvar utifrån den reviderade läroplanen för förskolan anordnas en föreläsning för all pedagogisk personal. Enheterna planerar för interna nätverk för att följa upp denna satsning. Detta är ett exempel på hur de övergripande satsningarna i syfte att öka likvärdigheten riktas olika

---

⁵ Varje enhet opponerar på en annan enhets kvalitetsredovisning utifrån givna frågeställningar

i enheterna utifrån lokala behov och förutsättningar.

I kvalitetsdialogerna identifierar enheterna gemensamma styrkor och enas om utvecklingsområden för arbetet det kommande året. Enheterna kommer att fortsatt prioritera verksamhetsutveckling genom att arbeta med digitalisering som verktyg. Utöver detta och arbetet med den reviderade läroplanen uttrycker enheterna ett fortsatt behov av att fortsätta utveckla arbetet inom de tre tidigare prioriterade områdena pedagogisk plattform, digitalisering och barnrättsperspektivet. Detta beroende på den reviderade läroplanen men även med koppling till införandet av Skolplattformen. Att barnkonventionen blir lag under 2020 är även det en faktor som påverkar prioriteringarna. De områden som identifierats som gemensamma områden att utveckla det kommande året är således desamma som innevarande år:

- Pedagogisk plattform
  - Nästa steg år 2019: Revidera den pedagogiska plattformen och göra den digital
- Digitalisering
  - Nästa steg år 2019: Aktiviteter för implementering av Skolplattformen utifrån en gemensamt framtagen tidplan
- Barnrättsperspektivet
  - Nästa steg år 2019: Förberedelse inför att barnkonventionen blir lag 2020

Förväntade resultat för ovannämnda utvecklingsområden:

- Likvärdig undervisning för alla barn och kollegialt lärande genom en gemensam pedagogisk plattform med verktyg för systematiskt kvalitetsarbete. Pedagogiska lärmiljöer ute och inne som utmanar barnens utforskande och lek samt vidgar barnens undersökningsområden. Fördjupad reflektion tillsammans med barnen kring läroprocesserna med hjälp av digitala verktyg
- Närvarohantering i Skolplattformen. Samordnad och effektiv kommunikation internt och med vårdnadshavare. Gemensamma arbetssätt för pedagogisk dokumentation i Skolplattformen
- Ökad kompetens och samsyn kring barnrättsperspektivet och normkritik

Planerade insatser för att stödja enheternas arbete med utvecklingsområdena:

- Revidering och digitalisering av den pedagogiska plattformen, barnrättsperspektivet inkluderas tydligare i plattformen
- Implementering av den reviderade läroplanen för förskolan Lpfö 18. Föreläsning för förskollärare och barnskötare om förskollärares och arbetslagets roll och ansvar utifrån den reviderade läroplanen

- Digitaliseringsnätverk
- Framtagande av lokala riktlinjer för barnsäkerhet utifrån stadens riktlinjer för Säker förskola
- Föreläsningar för pedagogisk personal kopplat till arbetet med barn i behov av särskilt stöd och barnrättsperspektivet
- Handledning kring bibass⁶ barn, kompetensutveckling i TAKK⁷ och ABC⁸ i förskolan

Stadsdelsgemensamma insatser

Planerade övriga insatser för att stödja och skapa förutsättningar för förskolornas måluppfyllelse samt utveckla verksamhetens kvalitet och öka likvärdigheten:

- Deltagande i arbetet med handlingsplaner för förskollärare och barnskötare i samverkan med utbildningsförvaltningen. Ta fram och analysera statistik gällande antal avslut, andel personalrörlighet och orsaker till avslut
- Ta fram en lokal plan för introduktion utifrån stadens dokument Introduktion för nyanställda i förskolan. En introduktionsdag av nya medarbetare inom Förskole- och parklekavdelningen
- Nätverk för miljöombud, kockar, kultur- och läsombud samt olika nätverk på enhets- och förskolenivå
- Fortbildningsinsatser för enheternas ledningsorganisationer med koppling till organisationsöversynen. Utbildningsinsats om hela rekryteringsprocessen för förskolechefer/rektorer⁹ och biträdande förskolechefer
- Förskole- och parklekavdelningens chefsdagar. Deltagande i Förskolesummit¹⁰
- VFU¹¹ handledarutbildning och CPU¹² övningsförskola

Förväntade resultat för ovannämnda insatser:

- Förbättrad arbetssituation för förskollärare och barnskötare
- Ökad kunskap om avslutsorsaker i syfte att utveckla verksamheten
- En god introduktion av nya medarbetare. Spridning av lärande exempel som möjliggör kollegialt lärande
- Organisatorisk stabilitet och likvärdighet i verksamheterna, likvärdig förskola för alla barn

---

⁶ Barn i behov av särskilt stöd

⁷ Tecken som alternativ kommunikation

⁸ Alla barn i centrum

⁹ Förskolechef får titels rektor och biträdande förskolechef blir biträdande rektor från och med den 1 juli 2019

¹⁰ En konferens om förskolan utveckling, arrangeras av Stockholms stad i samarbete med Stockholms universitet

¹¹ VFU, verksamhetsförlagd del av lärarutbildningen

¹² CPU, Centrum för professionsutveckling, övningsförskoleprojekt vid Södertörns högskola

- Ökad kompetens inom kompetensbaserad rekrytering. Behålla medarbetare med nyckelkompetens och skapa goda förutsättningar för en god chefs- och ledarförsörjning. Goda förutsättningar för förskolechefer att utöva det pedagogiska ledarskapet
- Ökad kvalitet och likvärdighet i VFU arbetet

Förslag till kommunfullmäktige för kommande budgetår

Aktivt arbete med digitalisering kommer fortsatt pågå på förskolorna, både i enlighet med läroplansuppdraget men även kopplat till Skolplattformen. Förskolorna bör ges goda ekonomiska förutsättningar i syfte att genomföra ett kvalitativt och likvärdigt digitaliseringsarbete.

Barnkonventionen blir lag 2020 och det kommer att krävas riktad kompetensutveckling på olika nivåer. Det är viktigt att det finns tydliga ramar och samstämmighet för vad barnkonventionen som lag innebär för förskolans organisering och praktik.

Inom ramen för handlingsplanen ”förbättra arbetsituationen för förskollärare och barnskötare” är det angeläget att förskolans uppdrag definieras avseende garanterad undervisningstid motsvarande övriga skolformer. Detta i syfte att skapa likvärdiga villkor för att verkställa givet uppdrag enligt läroplanen. En viktig förutsättning för kvalitetsutveckling är personalens möjligheter till gemensam kompetensutveckling, planering, uppföljning och utvärdering. För att möjliggöra detta finns ett behov av att återta skrivningen i det tidigare Förskoleprogrammet om tid för gemensam planering, exempelvis planeringsdagar. Arbetet med att tydliggöra det totala ledarskapet som omfattar både chefer och medarbetare angående det närvarande pedagogiska ledarskapet med tillitsperspektivet som utgångspunkt behöver fortgå.

När det gäller kvalitetsmått för andelen förskollärare är förskollärrledd undervisning i alla barngrupper en viktig aspekt att beakta. En tänkbar väg att gå kan vara att målvärdet gällande andel förskollärare förändras så att målsättningen harmoniseras med budgetförutsättningarna, det vill säga en förskollärare (33%) per barngrupp.

Underlag för stadsdelsnämndens analys för innevarande budgetår

Kvalitetsarbetes genomförande

Förskole- och parklekavdelningen har en aktiv och strukturerad dialog med enheternas ledningsgrupper i syfte att stämma av om arbetet med enhetsmål och de prioriterade områdena samt genomförda utvecklingsinsatser ger ett tillfredsställande resultat i förhållande till de använda resurserna. För att nå helhet inkluderas även avdelningens verksamhetsstöd i dialogerna, som sker på olika

nivåer och struktureras i ett årshjul. Det innevarande året har fokus legat på pedagogisk plattform, digitalisering och barnrättsperspektivet.

Kvalitetsdialogerna har fokus på verksamhetens måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen i läroplanen och genomförs två gånger årligen. I juni när resultatet för förskoleundersökningen delges och i november i samband med färdigställandet av enheternas kvalitetsredovisningar. Kvalitetsdialogerna har fokus på uppföljning och reflektion kring det systematiska kvalitetsarbetet samt erfarenhetsutbyte kring måluppfyllelse i syfte att skapa en lärande organisation och främja det kollegiala lärandet. I dessa dialoger identifierar enheterna gemensamma styrkor och enas om utvecklingsområden för arbetet det kommande året.

I årets dialog kring förskoleundersökningen har förskolor som nått hög måluppfyllelse inom de gemensamma utvecklingsområdena lyfts fram som lärande exempel med en reflektionsfråga: ”Hur gör de?” Även reflektion kring frågan: ”Vilka satsningar/åtgärder krävs för att öka likvärdigheten?” har ingått i dialogen.

Årets dialog kring enheternas kvalitetsredovisningar har utvecklats genom tydligare struktur för innehållet. Utöver den gemensamma dialogen har enheterna fått återkoppling enhetsvis. Den modell för opponering som avdelningen arbetat med sedan många år har förtydligats i syfte att uppnå en mer likvärdig återkoppling som sedan i större utsträckning kan användas som ett verktyg i det systematiska kvalitetsarbetet inom enheterna. Som stöd för enheternas analysarbete ingick i anvisningarna till enheternas kvalitetsredovisning en lokalt framtagen bilaga ”Systematiskt kvalitetsarbete – vad är analys?”

Utöver kvalitetsdialogerna genomförs resultatdialoger två gånger årligen, vid färdigställandet av tertiärrapport 1 och tertiärrapport 2. Resultatdialogerna omfattar utöver läroplansuppdraget även andra delar av och resultat för avdelningens verksamhetsområden förskola och parklek, exempelvis budget, kommunala mål och medarbetarfrågor. I resultatdialogerna deltar utöver enheternas ledningsgrupper och avdelningens verksamhetsstöd även förvaltningens stödfunktioner, exempelvis inom HR och ekonomi. Genomförda utomstående granskningar, så som Skolinspektionens tillsyn, den kommunala utvärderingen¹³ och revision, lyfts in som tema i de ovan beskrivna dialogerna. Erfarenheterna från utvärderingen följs upp i avdelningens ledningsgrupp¹⁴. De bedömningsunderlag som enheterna främst utgår från är personalens självvärdering, uppföljning och utvärdering av de

¹³ En granskning av verksamheten med utgångspunkt i läroplanen. Huvudsyftet var att belysa hur förskollärare tar ansvar för undervisningen och hur förskolechef skapar förutsättningar för detta.

¹⁴ Ledningsgruppen består av avdelningschef, verksamhetsutvecklare och förskolechefer

pedagogiska enhetsmålen från verksamhetsplanen, pedagogisk dokumentation samt förskoleundersökning.

Analys

Förskole- och parklekavdelningens strukturerade arbete med resultat- och kvalitetsdialoger utgör ett stöd för enheternas kvalitetsarbete och en framgångsfaktor i arbetet för likvärdighet och hög kvalitet i verksamheten. Dessa dialoger visar vikten av att framgångsrika arbetssätt/lärande exempel lyfts både på övergripande nivå och även inom enheterna i syfte att främja likvärdigheten och det kollegiala lärandet. Effekterna av detta arbetssätt är en lärande organisation där utvärdering, reflektion och strävan mot gemensam kunskap ingår som självklara delar.

Enheterna har i sina kvalitetsredovisningar beskrivit strukturer och mötesforum för det systematiska kvalitetsarbetets olika delar utifrån ett årshjul. Till exempel har förskoleundersökning presenterats och diskuterats i olika forum så som vårdnadshavarmöten och samråd för vårdnadshavare för att få en tydligare och fördjupad bild av innebörden i vårdnadshavarnas svar.

Effekterna av satsningen på tydliggörandet av strukturen för kvalitetsdialogen kopplat till genomgång av Förskolerapport 2017¹⁵ kan spåras i enheternas kvalitetsredovisningar när det gäller disposition och analys. Resultatet från den kommunala utvärderingen visar att det behöver tydliggöras i det systematiska kvalitetsarbetet hur dokumentationen från utvärdering på förskolenivå når enhetsnivå, för att ge en mer samlad bild av förskolans måluppfyllelse gentemot läroplanen (målstyrning). Trots att det på övergripande nivå finns tydliga strukturer för det systematiska kvalitetsarbetet har inte dessa strukturer förankrats i varje arbetslag. Det krävs ett fortsatt långsiktigt och medvetet arbete på alla nivåer i organisationen för att komma vidare i arbetet med att få fram en samlad bild av måluppfyllelsen utifrån läroplansuppdraget.

Utvecklingsområden för innevarande budgetår

På övergripande nivå i stadsdelsnämndsområdet har genomförts olika insatser med fokus på de tre gemensamma utvecklingsområdena i syfte att nå hög måluppfyllelse utifrån läroplansuppdraget och därigenom öka kvaliteten och likvärdigheten i verksamheten.

Pedagogisk plattform

Förväntat resultat:

- Likvärdig undervisning och kollegialt lärande genom en gemensam pedagogisk plattform med verktyg för

- systematiskt kvalitetsarbete och pedagogisk dokumentation.
- Pedagogiska lärmiljöer ute och inne som utmanar barnens utforskande och lek samt vidgar barnens undersökningsområden.

Genomförda insatser för att stödja enheternas arbete med utvecklingsområdena:

- Nätverk för miljöombud, kokkar, kultur- och läsombud samt olika nätverk på enhets- och förskolenivå med spridning av lärande exempel som möjliggör kollegialt lärande.
- Arbetslagsledarutbildning för förskollärare.
- Utveckling av förskolegårdarna enligt matris för lekvärdesfaktorer.

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts. Implementering av den pedagogiska plattformen med visionen ”Meningsskapande mötesplatser för ett livslångt lärande” har fortsatt pågått i enheterna. Syftet har varit att skapa förutsättningar för en förskola på vetenskaplig grund med likvärdig undervisning för alla barn i Östermalms kommunala förskolor. Olika nätverk har pågått såväl på övergripande nivå som på enhetsnivå. En fjärde och en sista planerade omgång av arbetslagsledarutbildning på övergripande nivå har genomförts. Syftet har varit att stärka yrkesrollen genom att utveckla det pedagogiska ledarskapet. Sammanlagt har cirka 130 förskollärare deltagit i denna utbildning de senaste två åren. Arbetet med förskolegårdarna har pågått, en treårsplan för upprustning av samtliga förskolegårdar har upprättats i enlighet med matris för lekvärdesfaktorer.

Digitalisering

Förväntat resultat:

- Fördjupad reflektion tillsammans med barnen kring läroprocesserna med hjälp av digitala verktyg. Ökad digital kompetens, både de pedagogiska och de tekniska kunskaperna kring digitalisering.

Genomförda insatser för att stödja enheternas arbete med utvecklingsområdena:

- Kompetenssatsning för förskolans ledningssystem i digital kompetens.
- Digitaliseringsnätverk

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts. Enheternas ledningsgrupper har deltagit i utbildningen ”Ledarskap i digitaliseringens tid” genom LIN education. Ett digitaliseringsnätverk för förskolorna har startat med representation från samtliga enheter. Nätverket har haft som syfte att öka den digitala kompetensen i förskolan samt förbereda inför införandet av

Skolplattformen¹⁶. Tre workshops har genomförts kopplat till projekt Skolplattformen med tema målbildsarbete för Östermalms förskolor samt förändringsledning.

Barnrättsperspektivet

Förväntat resultat:

- Ökade kunskaper kring barnrättsperspektivet och normkritik.

Genomförda insatser för att stödja enheternas arbete med utvecklingsområdena:

- Kompetensutveckling i TAKK och ABC i förskolan.Handledning kring bibass barn
- Implementering av stadens tre nya program kring jämställdhet och rättigheter för barn och hbtq-personer och av stadens riktlinjer för barnsäkerhet
- Kompetenssatsning för enheternas ledningsgrupper med tema diskriminering/ kränkande behandling

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts. Ett aktivt arbete med barnrättsperspektivet har pågått såväl på övergripande nivå som på enhetsnivå, bland annat med utgångsläge i ”Allas rätt” som är stadens webbutbildning om att förebygga och motverka diskriminering. Två utbildningstillfällen för enheternas ledningsgrupper har genomförts med detta tema. Stadens program och riktlinjer har implementerats. Handledning och kompetenssatsningar inom bibass området har genomförts enligt planering.

Analys

Det som bidragit till att de förväntade resultaten uppnåtts är att enheterna är väl medvetna om vikten av ett långsiktigt och strategiskt arbete som nyckeln till djupgående positiva effekter i verksamheten. Både övergripande och riktade satsningar till exempel i form av olika nätverk har visat sig vara ett framgångsrikt arbetssätt.

Arbetslagsledarutbildningen har bidragit till ökad likvärdighet i det pedagogiska uppdraget och därigenom i undervisningen för alla barn. Utbildningen har skapat goda förutsättningar för förskollärarna att leda arbetslagen mot läroplansmålen.

Förskollärarna och ledningen ger uttryck för att utbildningen har lett till en ökad förståelse för förskollärares roll som ledare i arbetslaget. Utbildningen har även gett många konkreta verktyg och metoder för det pedagogiska ledarskapet. Satsningen på arbetslagsledarutbildning förväntas på sikt skapa utökade möjligheter för förskolechefernas pedagogiska ledarskap.

---

¹⁶ En digital plattform för alla Stockholms förskolor och skolor

Nämndmål med pedagogisk inriktning för innevarande år

Nämnden har sammanlagt tre nämndmål som kopplar till läroplansuppdraget. Dessa mål knyter an till det gemensamma utvecklingsområdet pedagogisk plattform. Nämndmål tre knyter även an till utvecklingsområdet digitalisering. Det finns ytterligare två nämndmål som styrs ner även till andra verksamhetsområden inom nämnden och som knyter an till utvecklingsområdet barnrättsperspektivet. Bedömningen av måluppfyllelse för nämndmålen bygger på resultat på förskoleundersökningen och personalens självvärdering. Särskild vikt vid bedömningen läggs vid att Östermalms kommunala förskolor ligger över stadens snitt inom alla frågeområden i förskoleundersökningen.

Nämndmål 1: Flickor och pojkar utvecklar sina skapande förmågor och kunskaper i en god pedagogisk miljö

(Målområde läroplan: utveckling och lärande)

Förväntat resultat:

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med barns eget skapande. Personalens självvärdering visar på hög måluppfyllelse för arbetet med barns eget skapande.

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med de pedagogiska miljöerna. Personalens självvärdering visar på hög måluppfyllelse för arbetet med de pedagogiska miljöerna.

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts. Hänsyn i bedömningen har även tagits till att resultatet för personalens självvärdering ligger på samma eller högre nivå i jämförelse med föregående år och att andel arbetslag som skattar sig på nivå 4 och 5 är högre än föregående år.

I årets förskoleundersökning ligger resultatet för barns eget skapande på samma höga nivå som föregående år, 91 procent. Resultatet för personalens självvärdering visar att snittvärdet för området skapande verksamhet och olika uttrycksformer är 3,7, vilket är högre än föregående år då resultatet var 3,5. Det högt uppsatta årsmålet på 3,8 uppnås inte för denna nämnds specifika indikator. Andel arbetslag som värderar sig på nivå 4 och 5 är sammanlagt 53 procent jämfört med 46 procent föregående år.

I årets förskoleundersökning har resultatet för den pedagogiska miljön gått ner marginellt, från 90 till 89 procent. Resultatet för personalens självvärdering visar att snittvärdet för området pedagogisk miljö och material är 3,7 vilket är samma resultat som föregående år. Det högt uppsatta årsmålet på 3,8 uppnås inte för denna nämnds specifika indikator. Andel arbetslag som värderar sig på nivå 4 och 5 är sammanlagt 50 procent jämfört med 49 procent föregående år.

Nämndmål 2: Flickor och pojkar utvecklar sina språkliga, kommunikativa, matematiska och naturvetenskapliga förmågor och kunskaper

(Målområde läroplan: utveckling och lärande)

Förväntat resultat:

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med barns utveckling och lärande. Personalens självvärdering visar på hög måluppfyllelse för arbetet med språk, matematik, naturvetenskap och teknik. Vårdnadshavarnas nöjdhet med, och personalens självvärdering, visar att förskolornas kvalitativa användande av digitala verktyg ökar.

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts delvis. Hänsyn i bedömningen har även tagits till att snittresultatet för personalens självvärdering inom dessa områden ligger på samma nivå som föregående år.

I förskoleundersökningen ingår frågor kopplade till utveckling och lärande som tillsammans ligger till grund för ett index. Östermalms indexvärde är i årets undersökning 85, vilket är något lägre än föregående år (87). Resultatet för personalens självvärdering visar att snittvärden för områden språk, matematik, naturvetenskap och teknik ligger på 3,6 inom alla tre områden i jämförelse med 3,6, 3,5 och 3,7 föregående år. De högt uppsatta årsmålen på 3,8 uppnås inte för dessa nämndspecifika indikatorer. Andel arbetslag som värderar sig på nivå 4 inom området språk, matematik, naturvetenskap och teknik ligger på 46, 44 och 49 procent i jämförelse med 46, 41 och 51 procent föregående år.

Förskoleundersökningens resultat visar att 65 procent av vårdnadshavarna är nöjda med barns användande av digitala verktyg i jämförelse med 51 procent föregående år. När det gäller vårdnadshavarnas upplevelse att på ett enkelt sätt kunna kommunicera med förskolan är det 78 procent som uttrycker hög nöjdhet jämfört med 77 procent föregående år. Resultatet för personalens självvärdering visar att andel arbetslag som värderar sig på nivå 4 inom området pedagogisk miljö och material kopplat till digitalisering ligger på 65 procent. Det högt uppsatta årsmålet på 75 procent uppnås inte för denna nämndspecifika indikator.

Nämndmål 3: Förskolorna har ett nära och förtroendefullt samarbete med vårdnadshavare och en välfungerande samverkan med skolan

(Målområden läroplan: förskola och hem, övergång och samverkan)

Förväntat resultat:

Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med samverkan med förskolan, upplever att de är delaktiga och har inflytande. Vårdnadshavarnas är

fortsatt nöjda med förskolornas dokumentation och synliggörande av barns utveckling och lärande. Formerna för pedagogisk samverkan mellan förskola och skola stärks.

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts delvis. Särskild vikt vid bedömningen läggs vid att resultatet för påståendet om synliggörande och dokumentation av barns lärande och utveckling tagit ett kliv neråt i årets förskoleundersökning. Hänsyn i bedömningen har även tagits till formerna för samverkan mellan förskola och skola.

Förskoleundersökningens resultat visar att 82 procent av vårdnadshavarna uttrycker hög nöjdhet när det gäller delaktighet och inflytande i jämförelse med 83 procent föregående år. Det högt uppsatta årsmålet för denna nämndspecifika indikator på 83 procent uppnås inte. Årets resultat visar även att 76 procent av vårdnadshavarna är nöjda med hur barns lärande och utveckling synliggörs och dokumenteras i jämförelse med 80 procent föregående år. Det högt uppsatta årsmålet på 80 procent för denna nämndspecifika indikator uppnås inte. Formerna för samverkan mellan förskola och skola har stärkts. Uppslutningen i nätverket förskola-skola har varit större än tidigare år. Framförallt är det positivt att antalet personal från de fristående förskolorna fortsätter att öka.

Nämndmål 4 och 5: Invånare och brukare får ett gott och respektfullt bemötande, ett normkritiskt och inkluderande förhållningssätt genomsyrar nämndens verksamheter. Barnrättsperspektivet uppmärksammas och barnets rättigheter respekteras.

(Målområde läroplan: normer och värden och barns inflytande)

Förväntat resultat:

Brukarna är nöjda med personalens bemötande och en lägre andel upplever sig diskriminerade, jämfört med föregående år. Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med normer och värden. Arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor vidareutvecklas. Barnrättsperspektivet stärks genom utbildningsinsatser. Vårdnadshavarna är fortsatt nöjda med förskolornas arbete med barns inflytande. Personalens självvärdering visar att arbetet utifrån barnkonventionen är väl förankrat i verksamheten.

Måluppfyllelse med fokus på likvärdighet:

Det förväntade resultatet bedöms ha uppnåtts. Hänsyn i bedömningen har även hänsyn tagits till att resultatet för frågorna vårdnadshavares upplevelse om barn eller vårdnadshavare blivit diskriminerade ligger på 100 procent, alltså på 0 procent upplevelse av diskriminering. I bedömningen har även hänsyn tagits till de kompetenssatsningarna i utbildningarna ABC i förskolan och

Allas rätt. En ytterligare faktor som påverkar bedömningen är att barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor finns med som en återkommande punkt på möten för förvaltningens förskoleplaneringsgrupp.

Förskoleundersökningens resultat visar att 91 procent av vårdnadshavarna uttrycker hög nöjdhet när det gäller index området normer och värden mot 92 procent föregående år. Det högt uppsatta årsmålet på 92 procent uppnås inte för denna nämndspecifika indikator. Förskoleundersökningens resultat visar att 82 procent av vårdnadshavarna uttrycker hög nöjdhet när det gäller delaktighet och inflytande i jämförelse med 83 procent föregående år. Det högt uppsatta årsmålet för denna nämndspecifika indikator på 83 procent uppnås inte. Resultatet för personalens självvärdering visar att andel arbetslag som värderar sig på nivå 4 inom området pedagogisk miljö och material kopplat till barnkonventionen ligger på 95 procent. Årsmålet på 90 procent uppnås för denna nämndspecifika indikator.

Analys

Resultatet i årets förskoleundersökning och WKI indikerar att de satsningar som enheterna gjort i form av olika nätverk inom området skapande och olika uttrycksformer kopplat till de pedagogiska miljöerna har gett effekt, exempelvis är det flera av enheterna som arbetat med ateljékunskap. Trots att vårdnadshavarnas omdöme är fortsatt högt behöver ett aktivt arbete med hur de pedagogiska miljöerna både ute och inne stödjer förskolornas arbete med utveckling och lärande/undervisning fortsatt pågå. Speciellt finns det ett behov av att skapa likvärdighet i utemiljön där man medvetet använder utemiljön som en pedagogisk resurs.

De tidigare satsningarna på ökad dialog och förtydliganden kring måluppfyllelsen utifrån läroplansuppdraget inom de ämnesområdena språk, matematik och naturvetenskap och teknik verkar inte längre ge önskad effekt. Det är möjligt att vårdnadshavare nu har nått upp till en viss nivå av kunskap och har ett behov av ökad inblick i läroplansuppdraget som förskolorna behöver möta upp. En annan tänkbar förklaring kan vara att förskolorna arbetat aktivt med måluppfyllelsen utifrån den kommunala styrningen (till exempel hållbarhetsfrågor) och inte i tillräcklig utsträckning kopplat detta arbete till läroplanens ämnesområden (den statliga styrningen) trots att detta arbete stämmer väl in på båda styrformerna.

Förskolornas medvetna och aktiva arbete med digital kompetens börjar ge effekt genom att digitala verktyg i större utsträckning blivit ett ytterligare uttryckssätt som inkluderas i den befintliga verksamheten. Den pedagogiska plattformen har utgjort ett stöd för förskolornas arbete med dokumentation och synliggörande av barns utveckling och lärande. Ett fortsatt utvecklingsområde för

förskolorna är att hitta en tydligare gemensam riktning för detta arbete. Det kommer att möjliggöras under det kommande året då den pedagogiska plattformen digitaliseras genom Skolplattformen. Dokumentation, uppföljning och analys för måluppfyllelse av läroplansuppdraget är områden som behöver ytterligare utvecklas. Professionen saknar en entydig definition för vad undervisning i förskolan innefattar. Begreppet undervisning kräver förtydliganden och därefter behöver detta kommuniceras med vårdnadshavare. Vårdnadshavares synpunkter och klagomål behöver systematiseras i större utsträckning och används i syfte att utveckla verksamheten som en del av förskolornas systematiska kvalitetsarbete.

Trots en marginell tillbakagång när det gäller vårdnadshavarnas omdöme gällande normer och värden tyder det fortsatt goda resultatet på att det pågår ett aktivt arbete med främjande, förebyggande och åtgärdande insatser inom likabehandling på förskolorna. En möjlig förklaring som bidragit till det goda resultatet är satsningen på ABC utbildning för förskolepersonalen. Genom metoder och förhållningssätt som förvärvats genom denna utbildning har personalen stärkts i sitt arbete med att bedriva en inkluderande och jämställd verksamhet med fokus på det som fungerar, bland barnen och också i arbetslaget. Satsningen på utbildningen Allas rätt bedömer förskolecheferna ha gett positiva effekter för arbetslagens arbete med barnen, till exempel gällande metoder för konfliktlösning i barngrupperna. Trots det relativt goda resultatet behöver ett fortsatt aktivt arbete med barnrättsperspektivet och normkritik fortgå, särskild med tanke på att barnkonventionen blir lag år 2020. Detta innebär ett aktivt arbete med att säkerställa att varje barn blir bemött utifrån sina individuella kompetenser och förmågor för att kunna utvecklas optimalt under sin tid i förskolan.

Övriga stadsdelsnämndsgemensamma insatser för innevarande budgetår för att öka måluppfyllelsen

Kompetensutveckling

I samverkan med utbildningsförvaltningen har kompetenshöjande insatser med att vidareutbilda barnskötare till förskollärare alternativt komplettering till förskollärare möjliggjorts under året. Sammanlagt har 20 medarbetare deltagit i dessa utbildningar. Två utbildade barnskötare har deltagit i barnskötarutbildning på Midsommarkransens gymnasium. Fyra medarbetare deltar i master- och magister utbildningar. En pedagogisk ledare deltar i stadens ledarskapsutbildning. Två biträdande förskolechefer deltar i rektorsprogrammet vid Stockholms universitet.

Elva förskollärare har deltagit i utbildningen ”Att handleda verksamhetsförlagd utbildning i förskolan”, 7,5 hp. Ett trettioalv studenter som går den ordinarie förskollärarytbildningen har genomfört sin VFU på förskolorna. Två enheter på Östermalm deltar i CPU projektet och bildar en CPU-grupp tillsammans med Skarpnäcks stadsdelsförvaltning. Under året har fem studenter gjort

sin VFU på de två CPU förskolorna. Erfarenheterna och kunskaperna från projektet sprids till de övriga enheterna i syfte att skapa goda förutsättningar för VFU i alla enheter.

Enheternas ledningsgrupper har under förskolans chefsdagar 2018 deltagit i ett seminarium om tillitsbaserad styrning och ledning som ett led i avdelningens satsning på det hållbara pedagogiska ledarskapet. Ledningsgrupperna har även under dessa chefsdagar haft ett seminarium om arbetslagsledutbildningen och vad det innebär att leda i förändring. Uppföljning av chefsdagarna görs i ledningsgruppen och även lokalt i enheterna med fokus på verksamhetsutveckling.

Introduktion

En introduktionsdag för nya medarbetare har genomförts i april. Introduktionsdagen hade fokus på avdelningens verksamhetsområden. En förväntad effekt av introduktionen är att medarbetarna snabbare får en fördjupad förståelse för organisationen /verksamheten och att detta sedan bidrar till ökad kvalitet i verksamheten.

Barn i behov av särskilt stöd

Alla enheter har genomfört insatser för att ge stöd för barn i behov av särskilt stöd, både när det gäller kompetensutveckling och organisation. Utöver detta har en del övergripande satsningar genomförts. BIBASS-nätverket har träffats vid totalt sex tillfällen under året. Fokus har legat på likvärdighet i arbetet med barn i behov av särskilt stöd. Nätverket har bidragit till att skapa förutsättningar för ett inkluderande förhållningssätt som ligger till grund för förskolornas planering av verksamheten.

För förskolepersonal har kurser i TAKK anordnats under året, både på grund- och på fortsättningsnivå. Behovet är stort på förskolorna då allt fler barn på förskolorna är sena i sin språkutveckling, vilket samarbetsmöten med logopedier påvisar.Handledning av specialpedagog har pågått i de olika enheterna. Under året har ABC i förskolan utbildningar genomförts. Genom metoder och förhållningssätt som förvärvats genom ABC utbildningen har personalen stärkts i arbetet med att bedriva en inkluderande och jämställd verksamhet med fokus på det som fungerar. Två föreläsningar med teman ”Lågaffektivt bemötande” och ”Hissad och dissad – om relationsarbete i förskolan” har genomförts. Dessa kompetenssatsningar knyter an till ABC i förskolan utbildningen.

Barns inflytande

Hållplatsen, en mötesplats för dialog, lärande och handlingskraft för hållbar utveckling har drivits av Östermalms stadsdelsförvaltning fram till våren 2018. Hållplatsen har i första hand riktat sig till barn som ett sätt att förverkliga barnkonventionen och har under våren genomfört tre aktiviteter. Detta arbete bedrivs nu lokalt i respektive enhet och ökad fokus på barnrättsperspektivet är ett utvecklingsområde inför det kommande året.

Analys

Satsningarna på kompetenshöjande insatser på grund- och fortsättningsnivå bidrar till ökad professionalism och därigenom högre kvalitet i undervisningen för alla barn. Förskollärares kompetens spelar en väsentlig roll för hur väl förskolan lyckas nå de uppsatta målen. Rekryteringsbehovet av förskollärare är en fortsatt utmaning, att öka andelen förskollärare i de enheter/förskolor där andelen är som lägst. En utmaning är även att minska spridningen mellan enheter/förskolor gällande andelen förskollärare. För att uppnå en likvärdig förskola och hög kvalitet i undervisningen är det angeläget att alla barn får delta i undervisning som bedrivs av förskollärare. I syfte att säkerställa förskollärlädd undervisning i varje barngrupp krävs fortsatt medvetet arbete för att säkerställa att alla förskollärare har möjlighet att få ut den pedagogiska utvecklingstiden enligt den tidigare framtagna modellen.

Skollagen ställer krav på förskolechefens formella kompetens för att kompetent kunna agera som chef och ledare i den pedagogiska verksamheten. Genom förskolechefers deltagande i det statliga rektorsprogrammet ges förutsättningar för ett professionellt ledarskap och därigenom utökade möjligheter till att skapa en likvärdig verksamhet. Ett gott och hållbart ledarskap är av stor betydelse för förskolans kvalitet. Satsningen på förändringsledning samt tillitsbaserad styrning och ledning har skapat en bredare gemensam plattform för det systematiska kvalitetsarbetet. Vad innebär det att våga lita på medarbetare och brukare är en fråga som behöver fortsatt problematiseras och fördjupas i. Digitalisering möjliggör ökad styrning och kontroll men vad innebär det ur ett medarbetar- respektive brukarperspektiv? Tillit handlar om att tro på och ta vara på kunskapen och engagemanget hos medarbetare och brukare och fokusera på det goda mötet. Hur kan vi förankra och synliggöra detta i vår styrning och ledning och hur kan vi utveckla medledarskapet? En effekt av denna satsning är en minskning och förtydligande av styrsignaler i verksamhetsplanen för det kommande året, en tydligare fördelning mellan det statliga och det kommunala uppdraget.

Utvärderingen visar att innehållet i den verksamhetsnära introduktionen upplevdes som relevant och tidpunkten rätt. Introduktionen bidrar således till ökad likvärdighet och hög kvalitet i verksamheten. Särskilt viktigt är att nyutexaminerade förskollärare får en väl fungerande introduktion så att de redan från början ges förutsättningar att bidra till en förskola av hög kvalitet.

Antalet utbildade VFU handledare har ökat de senaste åren genom aktiva satsningar. En lokal handledarutbildning pågår för närvarande inom CPU. Det är dock fortsatt svårt att hitta aktiva handledare. Det kan antas ha att göra med de övriga pågående satsningarna, exempelvis Skolplattformen. Dessa satsningar kräver personella resurser så som även VFU arbetet gör och förskolans

ledning tillsammans med förskollärarna behöver prioritera hur dessa resurser används. Deltagandet i CPU förväntas möjliggöra ett mer kvalitativt och likvärdigt VFU arbete speciellt med tanke på möjligheten till gemensamma professionsutvecklande aktiviteter för studenter och VFU- handledare samt det stärkta samarbetet mellan högskolans lärare/forskare och de deltagande förskolorna.

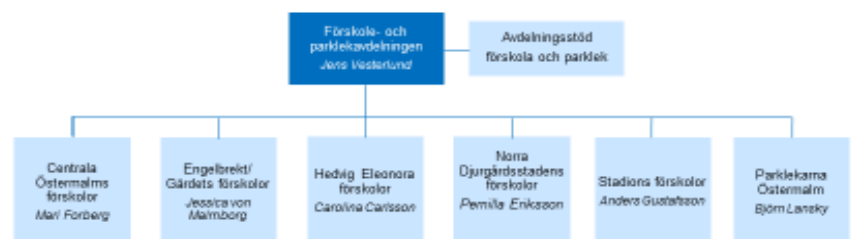
De övergripande och riktade satsningarna som gjorts för att öka likvärdigheten har gett positiva effekter i verksamheten och för barnen, exempelvis olika nätverk och TAKK och ABC i förskolan utbildningar. Utvärderingar av de genomförda ABC utbildningarna visar på positiva effekter då personalen i större utsträckning börjat fokusera på det som fungerar samt att uppmärksamheten på negativt beteende minskat. Det finns en tydlig koppling mellan ABC i förskolan och arbetslagsledarutbildningen då båda utbildningarna har fokus på metoder och förhållningssätt och det som fungerar. Utvärderingen av föreläsningarna Lågaffektivt bemötande och Hissad och dissad visar att deltagarna fått ytterligare verktyg som går i linje med ABC. För att maximal effekt ska uppnås genom de övergripande satsningarna är det viktigt att enheterna har en långsiktig kompetensförsörjningsstrategi som möter upp de i verksamheten prioriterade områden så att de övergripande satsningarna kompletterar enheternas pågående arbete.

De satsningar som gjorts för att öka kompetensen inom barnrättsperspektivet har lett till utökade strategier för arbetslagen att förebygga konflikter som kan uppstå i såväl rutinsituationer som i samvaro och lek. Diskussionen har således blivit kopplad till förskolans praktik.

Strukturella förutsättningar

Förskole- och parklekavdelningen

Östermalms stadsdelsförvaltning 2018

Förskole- och parklekavdelningen ansvarar för förskola, öppen förskola och parklekar. I stadsdelsnämndsområdet erbjuds finsk förskoleverksamhet delvis på en av förskolorna¹⁷. Även på andra förskolor där det finns finskspråkig personal och där det finns finskspråkiga barn placerade används finska delvis i verksamheten. För att stödja insatser för barn i behov av särskilt stöd finns inom avdelningen en samordnande organisation med specialpedagogisk kompetens.

Under året har förskoleverksamheten inom Förskole- och parklekavdelningen omorganiserats från sju till fem enheter, vilka består sammanlagt av 36 förskolor med totalt 123 avdelningar. Enheterna leds av förskolechef och har varierande ledningsorganisation. I alla enheter finns biträdande förskolechef/-er. Utöver detta finns i två av de fem enheterna en pedagogisk ledare, administrativt stöd finns i fyra av enheterna. Det finns en spridning från fyra till elva förskolor inom enheterna, i snitt innebär detta sju förskolor per enhet. Under nästa år kommer omorganisationen slutföras och antalet enheter blir då fyra. Under det innevarande året har en ny förskola startat sin verksamhet och en annan förskola har flyttat till nya lokaler. Förskoleverksamhet har även startats upp i tillfälliga lokaler under våren för att kunna erbjuda plats åt de barn som har en så kallad platsgaranti¹⁸. Under det kommande året kommer nya förskoleavdelningar öppnas i en nystartad skola, likaså kommer en öppen förskola starta sin verksamhet i en nystartad parklek.

Förskolans ledningsgrupp samlas tre gånger per månad med fokus på att följa upp och utveckla det gemensamma arbetet inom verksamhetsområdet. Även erfarenhetsutbyte och det kollegiala lärandet ingår som viktiga delar. Utöver ledningsgruppsmöten tillkommer chefsdagar för enheternas ledningsgrupper och avdelningens verksamhetsstöd i syfte att skapa en gemensam och likvärdig plattform för det pedagogiska arbetet. En fördjupad reflektion kring den vetenskapliga grunden/forskningen bland annat genom omvärldsbevakning utgör en grund för chefsdagarna. Avdelningschefen träffar respektive förskolechef för återkommande avstämningar. Verksamhetsutvecklaren följer upp enheternas arbete enligt årshjulet för ILS rapporteringarna. Enheterna följs även upp vid månatliga avstämningar med ekonomiavdelningens controller.

I nedanstående tabell presenteras de strukturella förutsättningarna de senaste tre åren:

---

¹⁷ Vårdnadshavarna ansöker om finsk förskoleverksamhet genom att kryssa i en särskild ruta i ansökningssystemet.

¹⁸ Platsgarantin innebär rätt till plats i förskola i kommunen från ett års ålder senast inom tre månader efter att ansökan lämnats in eller tre månader från den månad som angivits i ansökan

	Budgetår 2018	Budgetår 2017	Budgetår 2016
Antal inskrivna barn (antal)	1979	1899	1887
Andel anställda som förskollärare (räknat på årsarbetare) (%)	37,6 %	38,8 %	40,2 %
Barn per personal/årsarbetare med resurspersoner (antal)	5,0	4,9	5,0
Barn per personal/årsarbetare utan resurspersoner (antal)	5,7	5,7	5,6
Barn per grupp (antal)	16,2	15,6	15,7
Andel barn med annat modersmål än svenska (%)	7,1%	7,3%	7,3%
Andel personal med annat modersmål än svenska	44%	34%	39%
Antal språk som talas av barnen	60	51	48
Antal språk som talas av pedagogerna	52	49	44

Av den totala förskoleverksamheten inom stadsdelsområdet har de kommunala förskolorna 55,9 procent inskrivna barn, i jämförelse med 54,8 procent föregående år. Inskrivningsgraden för barn 2-5 år i stadsdelsområdet var 93,5 procent per den 29 december 2017.

Andelen förskollärare är 37,6 procent och således uppnås inte årsmålet på 41 procent. Andelen förskollärare är lägre än föregående år då siffran var 38,8 procent. Tre av sex enheter har en förskollärandel på 42 procent eller över, variationen mellan enheterna är 24,1 till 47,2 procent. Spridningen mellan enheterna har ökat från 21,5 till 23,1 procent. Totalt är det åtta av 123 avdelningar som saknar legitimerade förskollärare. Även föregående år var siffran åtta.

Spridning mellan enheterna när det gäller barn per personal är mellan 4,4 och 5,2. Spridningen är något större än föregående år (4,7 till 5,3). Årsmålet på 4,9 barn per personal uppnås inte. Spridning mellan enheterna när det gäller barn per grupp är mellan 14,7 och 16,9. Spridningen är något större än föregående år, 2,2 i jämförelse med 0,6. Årsmålet på 16 barn per grupp uppnås inte. Utöver de fasta grupper organiserar förskolorna arbetet även på annat sätt under olika delar av dagen. Det innebär att barnens tillhörighet i en grupp och således gruppernas storlek kan variera under barnens dag i förskolan. Det finns även variation under året i barngruppernas storlek och sammansättning utifrån efterfrågan på förskoleplatser.

Sammanställningen av språkkartläggningen¹⁹ visar att spridningen mellan enheterna när det gäller antal flerspråkiga barn där svenska

¹⁹ Görs i syfte att synliggöra och använda den kompetens som finns samt att få underlag till fortbildningsinsatser, mät datum 15 oktober.

ej är ett av barnets modersmål är mellan 3,0 och 16,6 procent. Av de 60 andra modersmål än svenska bland barnen är engelska den vanligaste. Antalet barn som har finska som identitetsspråk är fyra.

Analys

Östermalm fortsätter att öka befolkningsmässigt i och med att det pågår flera nybyggnadsprojekt. Det ställer höga krav på verksamheten. Utmaningen är dels fördelning av platser men även verksamhetsmässigt då det inför nystart krävs omfattande planering och organisering. Rekrytering av förskollärare är fortsatt en utmaning i enheter där andelen förskollärare är som lägst. I syfte att säkerställa förskollärlädd undervisning i alla barngrupper har förskolorna tagit fram arbetssätt och rutiner som stödjer detta på de berörda förskolorna.

Självvärdering

Resultat för WKI de senaste tre åren framgår av tabellen här nedan:

	2018	Variation mellan enheterna	2017	Variation mellan enheterna	2016	Variation mellan enheterna
Sammanfattande omdöme	3,6	3,2-3,9	3,6	3,2-3,9	3,5	3,1-3,6
Pedagogisk miljö och material	3,7	3,1-4,1	3,7	3,4-4,1	3,5	3,1-4,0
Skapande verksamhet och olika uttrycksformer	3,7	3,3-4,1	3,5	3,1-4,1	3,5	3,1-3,9
Barns språkliga och kommunikativa utveckling	3,6	3,1-3,9	3,6	3,2-3,9	3,5	3,3-4,0
Barns matematiska utveckling	3,6	3,2-4,1	3,5	3,2-4,0	3,4	3,1-3,9
Naturvetenskap och teknik	3,6	3,1-3,8	3,7	3,2-4,3	3,5	3,2-4,0

Pedagogisk miljö och material:

Antal arbetslag som inte uppnår nivå 3 inom detta område är sex. Kriterierna som hindrat bedömningen på denna nivå är helhetsuppdraget i läroplanen, tillgång till digitala verktyg och temainriktat arbetssätt.

Skapande verksamhet och olika uttrycksformer:

Antal arbetslag som inte uppnår nivå 3 inom detta område är två. Kriteriet som hindrat bedömningen på denna nivå är tillgång till digitala verktyg.

Barns språkliga och kommunikativa utveckling:

Antal arbetslag som inte uppnår nivå 3 inom detta område är fyra. Kriterierna som hindrat bedömningen på denna nivå är tillgång till digitala verktyg, arbetet med modersmål och pedagogisk dokumentation och det systematiska kvalitetsarbetet.

Barns matematiska utveckling:

Antal arbetslag som inte uppnår nivå 3 inom detta område är en. Kriteriet som hindrat bedömningen på denna nivå är tillgång till digitala verktyg.

Naturvetenskap och teknik:

Antal arbetslag som inte uppnår nivå 3 inom detta område är fem. Kriterierna som hindrat bedömningen på denna nivå är tillgång till digitala verktyg och barns inflytande.

Nivå 4 och 5:

Kriterier som angetts som vanligaste hindren för att uppnå en högre bedömning på nivå 4 och 5 är tillgång till digitala verktyg, pedagogisk dokumentation och det systematiska kvalitetsarbetet samt temainriktat arbetssätt.

Analys

WKI handlar om förskolans processkvalitet²⁰, men även resultat kvalitet²¹. Resultatet visar att antal arbetslag som inte uppnår nivå 3 fortsätter att minska, från 2016 då antalet var 28 stycken till 12 stycken det innevarande året. Trots detta uppnås inte årsmålet på 3,8. En möjlig förklaring till att fler arbetslag nu skattar sig högre kan vara den webbaserade kvalitetsindikatorn underlättar reflektion av de målstyrda processerna enligt läroplanen.

Arbetet med WKI möjliggör en tydlig koppling mellan resultat, analys och handlingsplaner/åtgärder och stödjer det långsiktiga arbetet mot en likvärdig förskola. Viktigt i sammanhanget är att beakta att det viktiga är de reflektioner som görs i samband med analysen av resultat, inte enbart själva resultatet/siffran i sig. Variationen mellan enheterna har inte ändrats nämnvärt under de senaste tre åren. Det finns ingen tydlig riktning mellan åren och områdena så därför går det inte att dra några långtgående slutsatser gällande detta samband. En av enheterna beskriver i sin redovisning att förskollärare och barnskötare i det tematiska arbetet skiljer mellan de olika ämnesområdena. Professionen behöver bli bättre på att skapa ingångar och förbindelser inom och mellan olika ämnesområden samt fördjupa och synliggöra lärprocesser. Ett arbetssätt som främjar det ämnesöverskridande arbetet är projekt som sätter tydligare fokus på förbindelser mellan de olika ämnesområdena.

De vanligaste kriterierna som utgör hindren för att uppnå en högre bedömning på nivå 4 och 5 är tillgång till digitala verktyg, pedagogisk dokumentation och det systematiska kvalitetsarbetet

---

²⁰ Processkvalitet – handlar om den pedagogiska verksamhetens inre arbete, vad som sker i de processer som äger rum i förskolan.

²¹ Resultat kvalitet – rör mål och resultat, det vill säga om verksamheten uppnår det som eftersträvas.

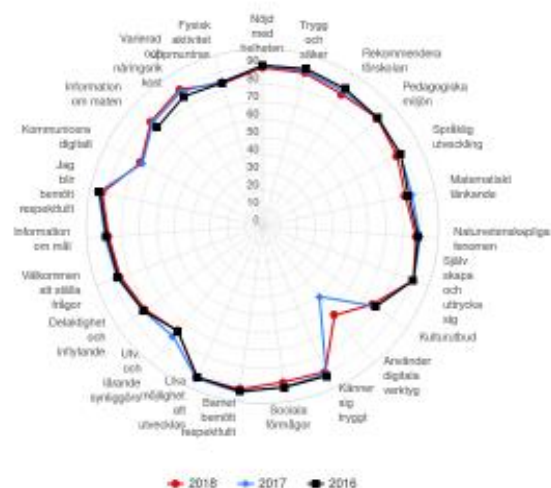
samt temainriktat arbetssätt. Alla dessa områden har identifierats som fortsatta områden inför det kommande året.

Resultatet i WKI indikerar att det behöver sättas mer fokus på arbetet med att utveckla bedömningskompetensen. Exempelvis finns det inte någon självklar koppling mellan resultatet i WKI och förskoleundersökningen i den enhet som skattar sig högst inom alla områden i WKI. Enheterna redogör för många lärande exempel på strukturer för uppföljning med fokus på de målstyrda processerna, exempelvis systematik i veckoreflektioner genom reflektionsprotokoll. Dock behöver arbetet med att utveckla processer och arbetssätt som säkerställer att rimliga bedömningar görs fortgå i enheterna för att trygga sambandet mellan bedömning och måluppfyllelse.

Förskoleundersökning

Östermalms förskolor får fortsatt gott resultat förskoleundersökningen vars resultat bygger vårdnadshavares omdömen, så kallad servicekvalitet²². Andelen svarande är densamma som förra året, 78 procent (staden 71 procent). Svarsprocenten för enheterna ligger på 71- 83 procent. Över tid är vårdnadshavarna i Östermalm marginellt mindre nöjda jämfört med föregående år. I diagrammet här nedan presenteras resultatet för Östermalms förskolor de tre senaste åren:

Östermalm Kommunala
Föräldrar Förskola (1481 svar, 78%)

²² Servicekvalitet anger hur vårdnadshavarna uppfattar verksamheten och där målet är att de ska vara nöjda

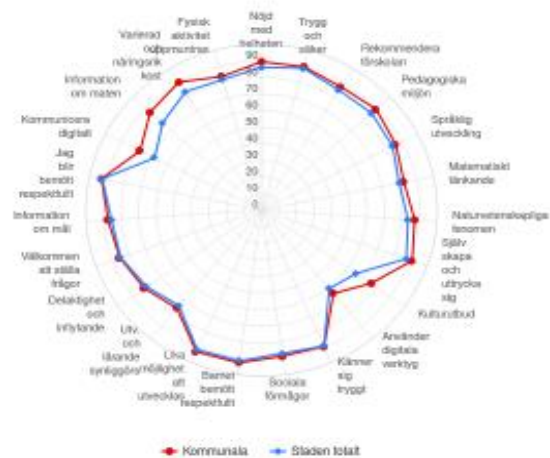

KF indikatorn²³ framgår av tabellen här nedan:

	2018 Östermalm/staden	2017 Östermalm/staden	2016 Östermalm/staden
KF indikator	89/85	90/88	91/86
	Variation enheter	Variation enheter	Variation enheter
	76-94	81-95	74-95

Av de fem indexområdena²⁴ är den största spridningen mellan enheternas resultat, 76-92, inom området nöjdhet, trygghet och rekommendation. Generellt visar årets undersökning marginellt högre resultat för vårdnadshavare till flickor jämfört med pojkar. Jämfört med kommunala förskolor i staden totalt är vårdnadshavarna i Östermalm generellt sett mer nöjda, som framgår av diagrammet här nedan:

Östermalm Kommunala Föräldrar Förskola (1481 svar, 78%)

De tre områden som vårdnadshavarna uppskattat lägst utgör utvecklingsområden inför det kommande året är barns användande av digitala verktyg, dokumentation och synliggörande av barns lärande och utveckling samt barns möjligheter att ta del av kulturutbudet. Dessa utvecklingsområden inkluderas i de tre

²³ KF indikatorn är andelen nöjda svar (betyg 4 + 5) på frågan ”Jag är som helhet nöjd med mitt barns förskola” och mäts i skala 0-100

²⁴ Frågorna i enkäten har formulerats som positiva påståenden med svarsskalan 1 Instämmer inte alls – 5 Instämmer helt + Vet ej. Påståendena är indelade i fem områden: nöjdhet, trygghet och rekommendation (sammanfattande omdöme), utveckling och lärande, normer och värden, samverkan med hemmet samt kost, rörelse och hälsa.

övergripande utvecklingsområdena som redovisats tidigare i detta dokument.

Analys

Det framgår av årets resultat att vårdnadshavare i hög grad är fortsatt nöjda med den verksamhet som bedrivs i nämndens förskolor, även om resultatet är något lägre än föregående år. Det kan finnas olika orsaker till tillbakagången, men tänkas kan att den så kallade strukturkvaliteten²⁵ är av betydelse i detta sammanhang. Möjliga förklaringar till vårdnadshavares lägre omdöme kan till viss del utgöras av förskolelokalernas och –gårdarnas storlek och utformning. Det kan även i vissa förskolor finnas ett samband med låg andel förskollärare och vårdnadshavares omdöme om verksamhetens upplevda kvalitet. En del svar går att finna i de öppna svaren som vårdnadshavande lämnar i undersökningen.

Det är viktigt att i varje förskola analysera det egna resultatet och sätta in åtgärder, speciellt i de områden där vårdnadshavares omdömen angående utvecklingspotential pekar i samma riktning som personalens självvärdering och övriga utvärderingsunderlag. Vårdnadshavare till flickor har marginellt större nöjdhet är vårdnadshavare till pojkar. Dock är skillnaden så liten att det inte går att dra några långtgående slutsatser. Utifrån diskussionerna och analysen kring undersökningens resultat tar de förskolor som fått låga resultat, alternativt inte behållit sina resultat från föregående år, fram egna handlingsplaner med förbättringsåtgärder.

Variation mellan enheterna gällande KF indikatorn de tre senaste åren är rätt konstant och trots generellt goda resultat finns skillnader i enheternas resultat. Det gäller även mellan olika förskoleadresser inom samma enhet. Det kommer att behövas fortsatta åtgärder på övergripande nivå likväl som på enhetsnivå när det gäller likvärdigheten, att uppnå lika kvalitet i utbildningen²⁶.

Övriga underlag

Kommunal utvärdering

Kommunal utvärdering har genomförts på två förskolor i en av enheterna. Inriktning och syfte med utvärderingen har i huvudsak varit att belysa hur förskollärare tar ansvar för undervisningen i förskolan.

---

²⁵ Strukturell kvalitet - handlar om verksamhetens yttre villkor, exempelvis personalens kompetens, personaltäthet, barngruppernas storlek och sammansättning och pedagogiskt material.

²⁶ Enligt Lpfö 18 ska utbildningen i förskolan vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barnens behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet.

Arbete mot diskriminering och kränkande behandling, synpunkter och klagomål

Det tidigare kravet på att ha en likabehandlingsplan ersätts sedan 2017 med krav på dokumentation av aktiva åtgärder. Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter. Alla förskolor har i skollagen ett uppdrag att främja likabehandling och motverka kränkningar. Utifrån det upprättar förskolorna årligen en plan mot kränkande behandling. Denna plan innehåller en översikt av de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn.

Förskolorna har bedrivit ett aktivt likabehandlingsarbete. Enheterna beskriver att de arbetar kontinuerligt med att lyfta, identifiera, definiera och konkretisera vad värdeorden betyder i relation till diskriminering och kränkande behandling. Arbetsformerna har bidragit till att det skapas möjligheter för barnen att utveckla demokratisk kompetens i enlighet med läroplanens intentioner. På övergripande nivå har det gjorts kompetenssatsningar för enheternas ledningsgrupper utifrån det ändrade regelverket gällande diskriminering i syfte att öka kompetensen och skapa samstämmighet kring arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Flera enheter har arbetat med utbildningen ”Allas rätt” som har lett till att fördjupa samtalet inom läroplansområdet normer och värden.

Även utredningar om kränkande behandling i verksamheterna samt vårdnadshavares synpunkter och klagomål ger viktig information om verksamhetens utförande. Avdelningens verksamhetsstöd tar årligen fram en sammanställning av genomförda utredningar gällande kränkande behandling. Åtgärder på förvaltningsnivå tas fram utifrån de genomförda utredningarna/ framtagna handlingsplaner på enhetsnivå. Klagomål och synpunkter sammanställs tre gånger årligen både på enhetsnivå och på övergripande nivå i samband med tertiärrapport 1, tertiärrapport 2 och verksamhetsberättelse. De framkomna synpunkterna används i verksamhetsutveckling.

Analys

En fortsatt utmaning är att skapa större likvärdighet i undervisningen, hur förskolan kan arbeta för ökad måluppfyllelse utifrån läroplansuppdraget så att det ger effekt för varje barns utveckling, lärande och förändrade kunnande. Som profession behöver förskolan bli bättre på att analysera alla resultat, göra jämförelser över tid och se orsaker och samband och att det leder till förändrat handlande med fokus på uppdraget och styrdokumentet.

utvärdering på förskolenivå när enhetsnivå, för att ge en mer samlad bild av förskolans måluppfyllelse gentemot läroplanen (målstyrning). Den största utmaningen när det gäller likvärdighet i undervisningen är förankringen av de övergripande strukturerna och satsningarna för systematiskt kvalitetsarbete i alla arbetslag så att dessa ger positiva effekter för varje barns utveckling och lärande.

Det är problematiskt att utifrån de nyckeltal/indikatorer som staden samlar in att dra slutsatser gällande måluppfyllelsen utifrån de nationella målen i läroplanen då dessa nyckeltal är mer riktade på andra kvalitetsmått så som gruppstorlek, personaltäthet och andel förskollärare. I vilken utsträckning barnens utveckling och lärande påverkats positivt är svår att mäta och följa upp i stadens styrsystem. Det behövs andra underlag för att få en komplett bild av måluppfyllelsen utifrån läroplansuppdraget. Framför allt behöver de olika underlagen analyseras i relation till varandra. Det kommande implementeringsarbetet utifrån den reviderade läroplanen för förskolan kommer att skapa möjligheter för förtydligande av förskolans arbete med undervisning och de målstyrda processerna och därigenom större likvärdighet i den förskollärlädda undervisningen för alla barn.